

УДК 332.132

Нарощення експортного потенціалу в контексті інноваційного розвитку продуктивних сил Черкаської області

Л.М. Федорець

Уманський державний аграрний університет

В сучасних умовах кризового становища в країні основою здійснення економічних перетворень та побудови якісно нової регіональної економічної системи на Черкащині має стати посилення впливу науково-технічних, а саме інноваційних компонентів зростання виробничо-господарської діяльності, як чинників активізації та якісного удосконалення виробництва та АПК відповідно до тенденцій світового економічного розвитку.

К контексті глобалізації відбувається прискорений регіональний розвиток продуктивних сил, науково-технічного прогресу, зростання активності у взаємовідносинах між країнами на міжнародному рівні. Глобалізація сприяє комплексному ефекту в нинішніх умовах, взаємопоеднуючи такі фактори, як іноземні інвестиції, інноваційні технології, інтеграційні можливості і вихід на міжнародний ринок технологій, який характеризується як багаторівнева система обміну між країнами світу відносно експортно-імпортової діяльності в сфері технологій, як товару, що виникає завдяки інноваційному процесу.

Економічне реформування, побудова в Україні інноваційної моделі ринкової економіки та розвиток продуктивних сил передбачає більш повне задоволення матеріальних і духовних потреб людини, підвищення суспільного добробуту. Вирішення даної проблеми залежить від ефективного комплексного розвитку регіонів, удосконалення територіальної організації їх виробничо-господарської діяльності, створення перспективного механізму управління регіональним господарством.

Забезпечення динамічного інноваційного розвитку продуктивних сил і регіональне їх розміщення, що в свою чергу є передумовою ефективності здійснення зовнішньоекономічної політики та сприяє нарощенню

регіонального експортного потенціалу, є можливим за умови наукового обґрунтування механізмів регулювання соціально-економічними процесами на рівня регіонів.

Сучасний етап суспільного розвитку Черкаського регіону та України загалом, якому притаманне прискорення темпів науково-технічного прогресу, з одного боку, та загострення ресурсно-екологічної кризи - з іншого, суттєво посилюється в умовах світового інтеграційного співробітництва. Вхідження України в світовий економічний простір та Світову організацію торгівлі – це новий етап у розвитку її продуктивних сил, який передбачає структурну модернізацію економіки, формування нових територіально-виробничих комплексів, вдосконалення системи господарських зв'язків, зрушення в експортно-імпортній спеціалізації певних територій. Усе це вимагає досягнення кардинальних змін у структурних і відтворювальних характеристиках продуктивних сил, орієнтації на ефективний пошук нових можливостей щодо ресурсозбереження в усіх сферах виробничої і невиробничої діяльності.

Передумовами розвитку продуктивних сил Черкащини є умови, без яких ефективно розміщення й розвиток виробничо-господарської діяльності неможливі. Так, розвиток зовнішньоекономічної діяльності не можливий без створення відповідної правової бази, забезпечення економічних важелів регулювання; нарощення експортного потенціалу не можливе без створення конкурентоспроможної продукції тощо.

До передумов інноваційного розвитку продуктивних сил відносять модернізацію виробництва, використання новітніх технологічних особливостей виробничого процесу, розвиток науково-технічного прогресу, нарощення експортного потенціалу, розширення ринків збуту та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Їх можна поділити на три великі блоки: природні, демографічні, економічні.

Економічний блок передумов розвитку характеризується галузевою структурою економіки Черкащини, впливає на різні економічні та природні фактори, темпи зростання або занепаду виробництва, рівень забезпечення

сировинними та паливно-енергетичними ресурсами, інтенсивність реалізації досягнень науки і техніки, міжнародний поділ праці, економічна інтеграція, зовнішньоекономічна діяльність.

Рівень розвитку продуктивних сил будь-якої країни в цілому та її регіонів загалом характеризується рядом соціально-економічних показників. Одними із головних є величина валового суспільного продукту, валового регіонального продукту, виробленого національного доходу, зовнішньоторговельне сальдо та інші.

Так, в контексті інноваційного розвитку продуктивних сил в Черкаській області зовнішньоекономічна діяльність в 2000-2008 рр. характеризується позитивним зовнішньоторговельним сальдо (таб.1).

Таблиця 1

Зовнішньоекономічна діяльність Черкаського регіону, 2005-2008 рр.

	2005	2006	2007	Січень - жовтень 2007	Січень - жовтень 2008	Січень - жовтень 2008/2007, %
Експорт, млн. дол. США	339,5	482,7	689,5	610	822,6	134,8
Імпорт, млн. дол. США	310,1	394,5	494,9	445,2	943,6	211,9
Зовнішньоторговельний оборот, млн. дол. США	649,6	877,2	1184,4	1055,2	1766,2	167,3
Сальдо зовнішньоторговельного балансу, млн. дол. США	29,4	88,2	194,6	164,8	-121	-

Розвиток продуктивних сил та відповідно і зовнішньої торгівлі в області характеризується позитивною тенденцією протягом останніх років. Так, обсяг експорту товарів за січень-листопад 2008р. становив 822,6 млн. дол. США, імпорту - 943,6 млн. дол. США, у порівнянні з січнем-листопадом 2007р. відбулося збільшення обсягу експорту на 34,8%, та збільшення обсягу імпорту - в 2,1 рази. Від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі становило -121 млн. дол. США (у січні - листопаді 2007р. сальдо було позитивним: 164,8 млн. дол. США).

Зовнішня торгівля підприємств Черкащини (рис.1) має позитивні

тенденції до збільшення та нарощення обсягів експортних операцій.

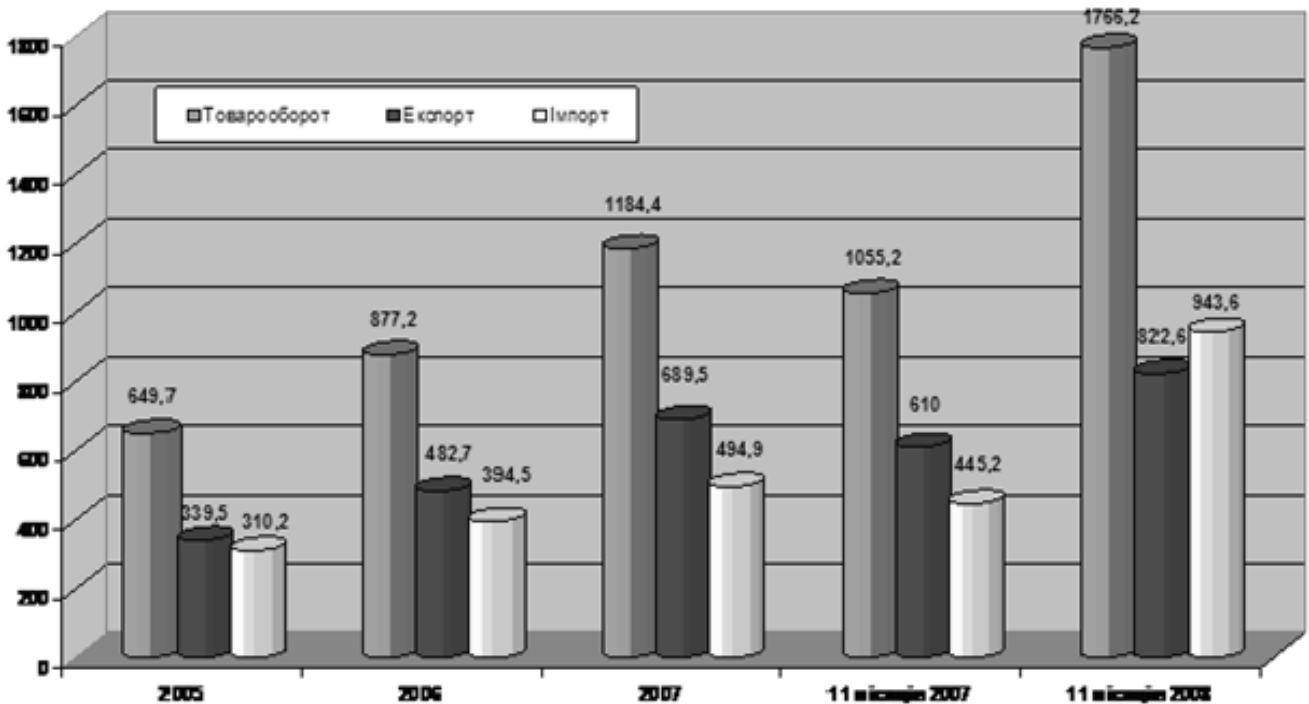

Рис.1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств Черкаської за період 2005-2008 рр., млн. дол. США

Зростання обсягів імпорту в 2008 році відбулось за рахунок ввезення комплектуючих для промислового складання моторних транспортних засобів з Республіки Корея та з Російської Федерації підприємствами корпорації «Богдан» (218,26 млн. дол. США, що на 165,2 % більше, ніж у відповідному періоді минулого року).

За рахунок розвитку продуктивних сил області, підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств, застосування інноваційних технологій, зовнішня торгівля забезпечує Черкащині одне із перших місць серед областей по Україні, а у підприємство ВАТ «Азот» взагалі є монополістом у виробництві капролактаму та іонообмінних смол.

У товарній структурі експорту найбільшу питому вагу мали такі групи:

- добрива – 40,6% (334,1 млн. дол. США);
- продукти рослинного походження - 12,7% (104,2 млн. дол. США);
- готові харчові продукти - 8,4% (69,2 млн. дол. США);

- органічні хімічні сполуки - 8,0% (65,7 млн. дол. США);
- транспортні засоби - 5,8% (47,7 млн. дол. США);
- механічне обладнання - 4,7%. (38,9 млн. дол. США);

Проти січня-листопада 2007 року обсяг експорту добрив збільшився на 26%, органічних хімічних сполук - зменшився на 7%, продуктів рослинного походження - збільшився у 4 рази, готових харчових продуктів - збільшився на 62%, транспортних засобів - збільшився на 5%, механічного обладнання - збільшився на 27%.

Складні умови ведення господарської діяльності в зв'язку із кризовим станом економіки в Україні в 2008 року призвели до значних змін в динаміці коефіцієнтів покриття експортом імпорту (рис.2).

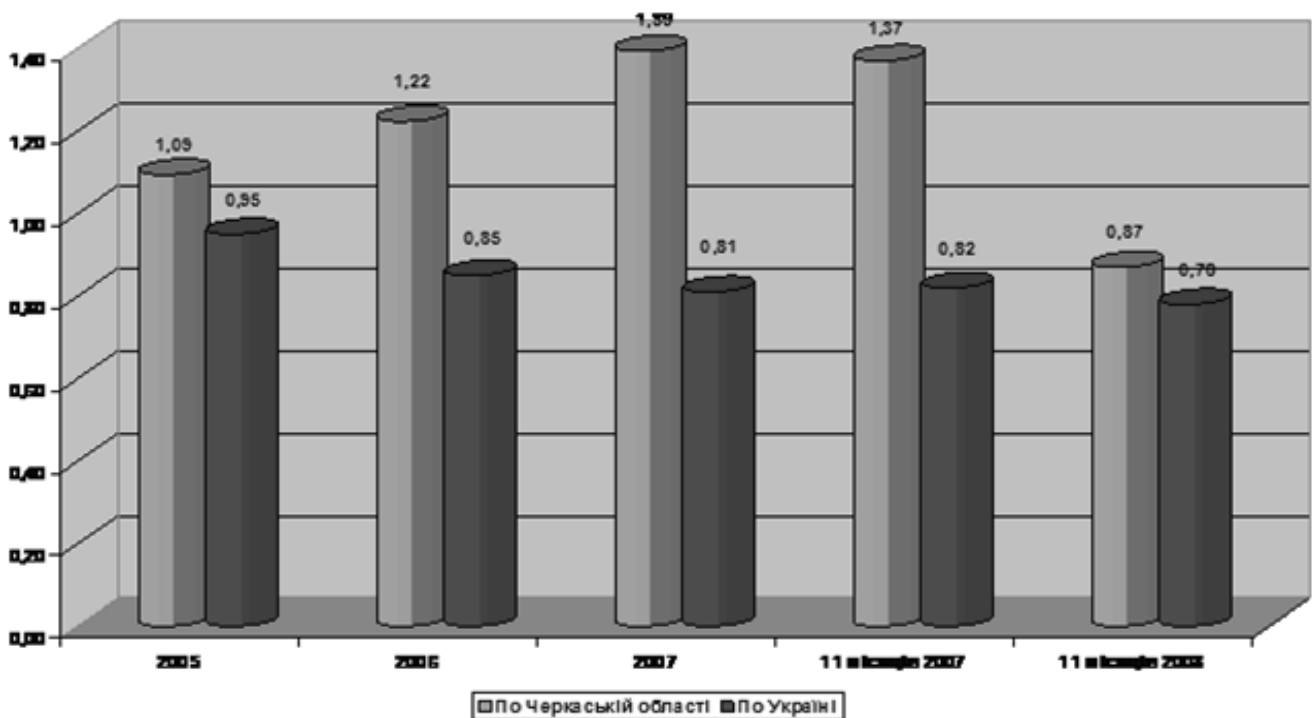

Рис.2. Динаміка змін коефіцієнта покриття експортом імпорту в 2005-2008 рр. в Черкаській області

Отже, для інноваційного розвитку продуктивних сил в країні та зокрема в Черкаській області необхідно:

- закріпити джерела фінансування розвитку інноваційних процесів в зовнішньоекономічній діяльності;

- створити належну правову основу для здійснення інноваційної діяльності в сфері ЗЕД, захистити інтелектуальну власність;
- підвищити юридичну відповідальність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за невиконання існуючих законодавчо-нормативних актів у сфері інноваційної діяльності.

Для покращення інноваційного розвитку в контексті зовнішньоекономічної діяльності в Черкаському регіоні у галузях виробництва товарів народного споживання та послуг планується розширення імпортозамінюючої продукції, технологічне переоснащення, модернізація та запровадження сучасних технологій для підвищення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світових ринках.

Список використаної літератури:

1. Розміщення продуктивних сил України /За ред. Є.П.Качана – К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2002. – 127с.
2. Розміщення продуктивних сил: Навч. посібник / За ред. В.В.Ковалевського, В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюк та ін. - К.: Либідь, 2001.
3. Дослідження соціально-економічних проблем перехідного періоду // Науковий вісник. – 2001. - №3
4. Мельник С. А. Управління регіональною економікою. Навчальний посібник. Київ, 2000
5. Симоненко В. Х. Регіони України: проблеми розвитку. Київ, 2003
6. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. Київ: Вікар, 2001
7. Сонько С.П. та інші. Ринок і регіоналістика: навч. посібник. – К., 2000.
8. Інтернет - сторінка: www.ukrstat.gov.ua.